

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за архивара Министарства Унутрашњих Дела, у рангу писара прве класе Богдана З. Јовановића, пређашњег писара прве класе истога Министарства.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 7. децембра 1911. године у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРЕВАРИ

од
Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

г) За постојање кривца потребно је наравно, да је извршилац знао, да је мера лажна.

д) *Кривац* код *иступне* преваре ове врсте разликује се у неколико врсти:

1° *Кривац* је *трговац* и у опште *продавац* (§ 382 т. 2. к. з.).

(1) За појам кривца је дакле овде потребно, да је испуњен један специјалан услов кривичне одговорности, на име да је извршилац *продавац*.

(2) Према § 382 т. 2. продавац се казни и за само држање лажних мера, и ако их дакле није употребио („код кога се лажне мере нађу, било да је с овима што куповао или продавао или не“). Но ако их је употребио, и тиме превару извршио, онда према наведеној законској одредби превара апсорбује иступ држања лажних мера, т. ј. узето је, да постоји не реални стицај између преваре и држања лажних мера, већ само превара, јер је казна прописана без обзира на то, да ли је лажна мера употребљена или не.

2° *Кривац* је *кантарџија* („кантарџије за свако криво и лажно мерење“ (§ 382

т. 3). Овде је дакле специјалан услов кривичне одговорности, да је извршилац *кантарџија*.

3° *Кривац* је *пиљар* („пиљари, који на пијаци лажном мером што продају или купују“) (§ 383 т. 1). Овде је дакле специјалан услов кривичне одговорности, да је извршилац *пиљар*. Ова врста кривца се сматра као блажија од прве две!

4° *Кривац* је *касацин* (§ 369 т. 7). Услов кривичне одговорности је дакле, да је извршилац *касацин*.

4° *Кривац* је *друго које лице*, н. пр. појединац, који је што за своју потребу купио и при томе лажну меру употребио. За њих важи § 391 к. з., у коме се говори о иступној превари у опште. Ту је услов кривичне одговорности, да извршилац није продавац, кантарџија или пиљар.

Кад је извршилац механиџа, кафеџија, пиљар, крчмар и у опште лице, које пиће точи, он се према § 371 к. з. казни и за само држање лажних мера. Према томе ако би исте и употребио, постојао би реални стицај између преваре из § 391 к. з. и држања лажних мера из § 371 к. з. („Код кога се јексичне мере као оканице, пол-оканице, сатлици, пиварске чаше итд. нађу, да плати у новцу од пет до десет талира, а јексичне мере одузеће му се“).

V *Преваре* из § 255. к. з. — У § 255 су предвиђене неколико врсти преваре. У колико није друкчије изрично или пређутно прописано и овде важи општи појам преваре и кривца код исте. Деоба на преступну и иступну превару према вредности важи и овде. Преваре из § 255. к. з. су:

1. *Прикривање, уништавање или узимање тајним недопуштеним начином испод зашита соаствене ствари узакљене од надлежне власти ради осигурања поверилаца или ради продаје, ако се поверилац не би могао намирити на други начин потпуно или никако* (§ 251, т. 1).

а) Ова врста преваре одликује се тиме, што је средство обмане *тајно узимање испод зашита, прикривање или уништавање узакљене ствари*.

б) *Радња није овде управљена на то, да се ко обмане, да изврши какву радњу на штету своје имовине. Штета потиче из саме радње извршиоце. Ова врста преваре постоји дакле самим тим, што је наведено средство обмане употребљено. Зато се ова превара има сматрати као нарочита врста преваре.*

в) Противправност је изрично унета у појам ове врсте преваре (недозвољеним начином), те је свест о противправности потребна за појам кривца.

г) За постојање ове врсте преваре захтева се један *специјалан услов инкриминације*. Потребно је на име, да се *поверилац не може на други начин потпуно или никако намирити*. Неће дакле бити преваре, ако се поверилац може намирити на други начин, т. ј. из остале имовине дужникове.

д) „Под заштом се разуме и онај случај, вели се у посл. ал § 255, кад власт ствари само попише, па их опет самом господару истих на храњење повери, или кад господару или у опште дотичном лицу власт закаже, да извесне ствари отуђити, потрошити или упропастити не сме.“

ђ) Према ст. 2 т. 1. § 255. извршиоци ове нарочите врсте преваре могу бити и:

1° *Чувари узакљених ствари*. Ако је чувар јавни служитељ (§ 132 к. з.), он се има казнити с обзиром на § 131. к. з. Чувар који би ради обмане прикрио ствар, могао би тиме извршити поред преваре и утају, која ће бити у идеалном стицају с првим кривичним делом.

2° Свако друго лице без разлике. Но да би оно било кривац, потребно је наравно, да зна, да су ствари узакљене.

2 *Тајно одузимање ручне залоге дате повериоцу по уговору, ако се овај не може на други начин потпуно или никако намирити* (т. 2).

а) Ова врста преваре одликује се тиме, што је средство обмане *тајно одузимање заложене ствари*. Не помиње се као у т. 1 поред одузимања тајно прикривање и уништавање ствари, но и ове се радње могу подвести под појам „одузимања“.

б) И ово је нарочита врста преваре као и претходна и из истог разлога (в. I б).

в) Противправност овде није унета као специјалан елемент.

г) И овде је потребан исти специјалан услов инкриминације као код претходне врсте преваре (в. 1 г).

д) Извршилац може бити као и код претходне врсте преваре сваки без разлике (онај, који по уговору поверитељу предану (дакле ма од кога, т. ј. било од њега било од кога другога ручну залогу тајно од овога одузме).

3. *Захтевање судским путем извесне покретне ствари или вредности те ствари, на коју се има право, али коју је тужилац већ узео тајно из притежања лица, код кога се је она налазила* (т. 3).

а) Ова врста преваре одликује се тиме, што се обмана састоји у навођењу некога срством тужбе, да изда какву ствар или да плати вредност какве ствари од извршиоца тајно већ одузете лажним представљањем, да она није узета, сдн. прикривањем или изопачавањем истине о томе.

б) Ствар треба да је покретна, да се на њој има право, т. ј. да припада извршиоцу, и да се тражи судским путем. Ако је не би захтевао судским путем, превара ће постојати само онда, кад је испуњен појам преваре дат у § 251. к. з.

в) Ова врста преваре свршена је самим тим, што се судским путем захтева ствар или вредност ствари тајно узете. Није дакле потребно, да је притежалац ствари био наведен, да у заблуди плати вредност ствари, т. ј. да учини нешто на уштрб свог имања, јер се вели само, „захтева“, а сем тога се додаје: „Овај ће се казнити и онда, кад бивши притежатељ никакву штету због тога претрпео није“.

VI. *Продаја робе извесног квалитета под видом робе бољег квалитета но што је она у ствари, или лажне робе под видом праве од стране занатлија* (§ 256. к. з.).

а) Ова се превара одликује тиме, што се обмана састоји у навођењу у заблуду при продаји робе лажним представљањем о њеном квалитету прикривањем или изопачавањем истине о томе.

б) Од општег појма преваре није учињен никакав изузетак у погледу питања, кад је ова превара свршена. Потребно је према томе за постојање свршене преваре ове врсте, да је продавац у заблуди о квалитету робе исту купио.

в) Потребан је један специјалан услов инкриминације. Извршилац треба на име, да је занатлија или трговац. Захтевање овог услова инкриминације објашњава се тиме, што се веће поверење у погледу квалитета робе полаже у онога, који ју је сам израдио или који њоме тргује него у друго које лице. Ако би према томе друго које лице извршило какву продају, могла би постојати само превара из § 252. к. з.

г) Законодавац наводи за пример преваре ове врсте продају злата, сребра и драгоцености („н. пр. кад они, који злато или сребро обделавају, без нумере и свог имена лажно злато или сребро продају, или га за чистије, него што је, продају...“). С обзиром на то што се у злату, сребру

и драгоценостима публика мало разуме, те се према томе од златара и трговаца с драгоценостима купује више на веру, него од занатлија и трговаца с другом робом. *Ценић* узима, да се § 256 односи само на златаре и трговце с драгоценостима. По ово мишљење је очигледно противно закону, у коме се вели: *Кад занатлије упражњавајући свој запат превару учине (не чини се дакле разлика међу занатлијама), н. пр. кад они, који злато и сребро обделавају...*

д) Деоба на преступну и иступну превару према вредности важи и за, ову врсту преваре.

VII. У 383 т. 2 к. з. предвиђена је једна врста иступне преваре: *Издавање новца од мање вредности под већу вредност при пазару или иначе при промени другоме, који течај новца не познаје као и обарање вредности новца.* Ако би вредност штете нанете обманутим прелазила меру означену у § 391. к. з., постојала би наравно преступна превара из § 252. к. з. За постојање кривца потребно је, разуме се, да је извршилац свестан тога, да је вредност новца мања од веће од вредности, под коју га он издаје одн. прима („навалице значи дакле умишљајно“).

VIII. У § 382. к. з. предвиђене су две врсте иступне преваре:

1. *Уметање ствари мање вредности у брашно, маст, лој, восак, сир и друге сличне ствари* (т. 4). Ако је ова врста преваре преступна, има се применити § 252. к. з. За ово дело се казни, и ако ствари у питању нису никоме продате, и ако дакле превара још није ни покушаја јер се ово не захтева, казни се према томе и за само уметање других ствари, т. ј. за једну *припремну* радњу преваре.

3. *Стављање у брашно, жито и томе подобно одозго боље робе а одоздо лошије* (т. 5). И овде важи исто што и за претходну врсту преваре (в. 1).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

—*—

ПОЖАРИ И ПАЉЕВИНЕ

(НАСТАВАК)

Излази само од себе да и остали диспозитиви за упаљивање, базирани на хемијским реакцијама, могу послужити за вршење злонамерних паљевина, али би нас далеко одвело кад би их овде све набрајали Они, које смо описали, најтипичнији су и најчешће се употребљују.

Констатације на лицу места.

Приликом изласка на место пожара или паљевине треба, пре свега, изнаћи оно место на коме је ватра почела. Ако је ватра благовремено угашена, ово место може се лако открити по већој количини сагорелих материја на њему услед дужег трајања ватре.

Пошто је ово место откривено, треба утврдити природу остатака изгорелих материја. Ако је ватра била потпаљена хартијом, сеном или иверјем, ове материје

могу се често познати по облику и изгледу сагорелих остатака, који често нису потпуно изгорели, већ само карбонизовани, ако не сасвим а оно бар делом. Овом приликом не треба изгубити из вида да је сагоревање знатно задржато ако су ове материје претходно биле поливене петролеумом. У овим случајевима могућно је још осетити карактеристични мирис петролеума који је, у највише прилика, доказ злонамерне паљевине.

Помињемо овом приликом да злочинци, у циљу што сигурнијег изазивања ватре, нагомилавају око њене почетне тачке што више лако запаљивих материја, или ову тачку преносе што ближе месту на коме ове материје обично стаје. Констатовање остатака запаљивих материја око ове тачке, на месту на коме се обично оне не налазе, или њено откривање у непосредној близини ових материја, драгоцен су, дакле, знаци за решење питања о томе да ли је пожар случајан или злонамеран.

Почетци пожара у извесним случајевима — кад нема довољно ваздуха — гасе се сами од себе, као н. пр. у малим, херметички затвореним собама. Да би избегли ову евентуалност, обазриви злочинци старају се да произведу довољну ваздушну промају на месту потпаљивања ватре. Констатовање овог факта може бити од велике важности по истрагу. Ако се одељењу, у коме је појављени пожар одмах угашен, нађу, преко обичаја, отворени прозори и врата, услед чега је наступила промаја, ова констатација доказиваће један необичан факт. Разуме се већ, да у сличним случајевима треба утврдити, испитивањем оних који су први дошли на лице места, стање овог места у моменту њиховог доласка, јер се лако може десити да су и они сами постварили прозоре.

Један пример увиђаја на месту пожара.

Из примера који наводимо, а у коме је репродукован један од наших рапората поводом једног покушаја пожара, увидеће се најбоље како у сличним случајевима треба вршити увиђај на лицу места.

„... У стану реченог Г... појавио се пожар ноћу између 27. и 28. новембра. Задатак потписатог вештака био је да, по могућству, констатује да ли је овај пожар био резултат злочиначке намере или не?“

Кућа, у којој станује именовани Г... састоји се из једне кујне до које се доспева спољним басамацима, а која је, помоћу врата, у вези са једном собом. Ова соба у вези је са једном малом собом (спаваћом), а из ове се, онет, кроз једну рупу, може доспети у шупу. Спољне степеннице воде још и у собу на тавану.

Једне стрмените и узане степеннице воде из кујне у другу, пространу собу на тавану, која је у вези са две ниске суседне собе. Све су ове собе обложене дрветом. Г..., према његовом сопственом казивању, не станује већ од дужег времена у овој кући, већ код рођака у селу.

Намештај овог напуштеног стана врло је примитиван и без вредности. Ормани

су готови сасвим празни. Човек је под јасним утиском да је из куће одиет већи део намештаја.

Види се, да се ватра прво појавила у соби на тавану, до спољних степеница и зида спрочу улице. Испитујући изгоретине, потписати је нашао остатке једне бутеле специјалног облика, сличне бутелима од угарских минералних вода (Хуњади Јанош); затим делове једног старог сандука и једних грабуља, доста дугачке и карбонизоване делове фитиља од лампе, остатке новина Courrier du Vignoble и l'Exspesse de N..., један чокот винове лозе, ситна дрва за потпаљивање, остатке иверја, растових дрва, хартије итд. Све ово било је више или мање карбонизовано. Поред овога, потписати је нашао и старе крпе, делом карбонизоване.

Ватра је знатно оштетила кров.

Улазећи у кујну потписати је нашао, на једном столу, флашу, величине отприлике 400 куб. сантиметара, испуњену делом петролеумом. На једном другом столу налазила се друга мала флаша, са стакленим запушачем, такође напуњена петролеумом, и старе крпе потпуно сличне онима нађеним у остацима пожара.

У кујнском орману нађена је једна бутела облика и величине оне, чији су остаци нађени у пожару.

У соби за становање налази се само један кревет, и то је цео њен намештај, а испод њега друга почетна тачка пожара. Ту је одело делом карбонизовано, старе крпе, једна плава, округла капа и иверје у пола изгорело. Пламен је знатно опрнео плафон собе. Г... признаје, да је нађено одело његово.

Трећа почетна тачка пожара била је у шути, где је нађен један фитиљ од лампе, дугачак 45 см., који је на слободном крају био карбонизован. Овај фитиљ, који је још заударео на петролеум, налазио се на једном сандуку, и једним крајем био је увучен у гомилу дрва и сламе. Дрва су такође била поливена гасом, а тако исто и греда уз коју су она и слама били наслагани.

У кујни је потписати узаптио једну лампу, којој је потпуно одговарао нађени фитиљ.

Суседи, који су дотрчали одмах у почетку пожара, нашли су и однели, у циљу предавања власти, три бутеле, од којих је свака садржавала по литар гаса; четврта бутела била је готово празна.

На паучама и кецељи Г... које је, по сопственом признању, носио оно вече кад се ватра појавила, потписати је констатовао мирис петролеума, и с тога их је узаптио.

Поред овога, потписати је у соби на тавану нашао гомилу сена и лако запаљивих материја, која представља, вероватно, четврту почетну тачку пожара. Уз ову гомилу запаљивих материја налазио се и извесан број дрвених дасака.

Све почетне тачке пожара биле су врло вешто распоређене, и да ватра није на време опажена оне би, несумњиво, упалиле целу кућу.

Скуп ових тачака, њихова многобројност, а нарочито присуство петролеума,

доказују несумњиво да је овде у питању злонамерни покушај паљевине. А материје употребљене за произвођене ватре — које несумњиво произлазе из самог стана — распоред почетних тачака пожара и присуство петролеума на паучама и кецељи сопственика Г... допуштају потписаном вештаку да закључи: да је сам Г... творац овог покушаја.

Истраживање петролеума

Хемијском анализом пауча и кецеље биле су потпуно утврђене наше констатације. Ова анализа врши се дестилацијом петролеума. Ово се ради на тај начин што се на сумњиве објекте пушта пара кључале воде, па се ова пара после скупља у охлађену стаклену цев. Водена пара повлачи са собом састојке петролеума, који се, са водом, скупљају у једном реципијенту после кондензације у охлађеној стакленој цеви. Карактеристични мирис ове мешавине показиваће јасно присуство петролеума на предмету који је испитиван. Боље је пустивати водену пару на сумњив предмет него овај предмет мењати у реципијент са водом.

Састојци петролеума могу се скупити и екстракцијом помоћу етра. Овом приликом помињемо, да они врло дуго остају на предметима, па чак и онда кад су они близу ватре. Према овоме, они се могу открити хемијском анализом и онда кад су испарени.

Више почетних тачака пожара

У горе наведеном примеру видели смо да је злочинац, у циљу упаљивања куће, био припремио три а, вероватно, и четири почетне тачке пожара. У пракси су ове тачке врло често многобројне. Злочинац, сасвим природно, мисли да се ватра, коју би изазвао само на једном месту, може угасити из овог или оног узрока, услед чега би му и план пропао и злочиначка намера била обелодањена. Да би избегао ову опасност, он потпаљује ватру на више разних места. Откриће ових места може, дакле, послужити као доказ злочиначке намере. Међутим, на случај удара грома ватра се јавља, као што смо већ поменули, на више разних места.

Опасне крађе и пожари

Извесни крађивци, пошто покупе све ствари од вредности, упаљују понекад покрадене куће, апартмане итд. да би на овај начин прикрили извршене крађе. Личности, које су упознате са овим фактом, искоришћавају га и упаљују своје робе да би дошле до осигураних сума. Оне, разуме се, рачунају на брзу помоћ ватрогасаца ради спасења куће. По њиховом мишљењу, разбијен прозор или обијена врата довољни су за обману правосуђа у овим случајевима.

Пример

Рапорт који наводимо, а који се односи на један случај овог рода, типичан је у погледу констатација у овим приликама.

Покушај пожара у дућану А. Х. у Н.

Место покушаја пожара. Дућан Х... налази се у улици У... у приземном спрату куће у којој је кафана „Круна“. У облику је дугачког правоугаоника, који је са улице затворен вратима и излогом, а задњом страном у вези је са кујном кроз једна врата широка 90 см. На овој истој страни, а у левом зиду, налазе се још једна врата, која воде у подрум. На овоме се налази само један прозор, и он је брижљиво затворен гвозденом решетком, на којој нема никаквих трагова од покушаја насилног отварања.

Кујна је, помоћу дрвених степеница, у вези са апартманом, који се налази на првом спрату. И апартман је, као и приземни спрат, у облику правоугаоника, а састоји се из једног салона, са улице, два мала алкова и собе која је у вези са кујном помоћу поменутих степеница. Салон и два алкова налазе се над дућаном, а соба је над кујном. Све ове одаје у вези су једна с другом помоћу врата. Из другог алкова, који је поред собе, кроз стаклена врата излази се на главне степенице куће. Цео апартман, рачунајући у овај и дућан, има свега два излаза: један на улицу кроз дућанска врата, а други на главне степенице кроз стаклена врата на алкову првог спрата.

Дућан са две почетне тачке пожара. На 3·20 м. од врата налази се једна трансверсална тезга, висока 90 см., која дели дућан на два дела. С десне стране ове тезге остављен је пролаз, широк 95 см. а у самој њеној шупљини налази се једна почетна тачка пожара, али то није она на којој се ватра најјаче развила. Са ове исте стране тезге, а растављен од ње пролазом, налази се дућански орман, висок и дубок по 1 м. а дугачак 2·30 м. На овом орману, изнад кога се налазе рафови испуњени разном робом, појавила се најјача ватра.

У задњем делу ормана налази се једна друга тезга — клуна — дугачка 3·80 м, широка 75 см. и висока 80 см.

Отприлике на 3 м. позади ормана, на коме је ватра упаљена, налази се резерва петролеума, а на земљи једна велика и отиушена флаша шпиритуса, испуњена за $\frac{3}{4}$ своје садржине.

У дућану се налази велика количина бакалске робе: пакети цигурије, флакони пуни бонбона, кесе с макаронима и резанцима, илустроване поштанске карте и т. д. Општи утисак дућана у погледу чистоће и свежине робе мало је повољан. Многа роба прашњава је и изгледа доста стара.

Почетне тачке пожара. Прва ватра била је упаљена у једном углу између зида и ормана. Сва роба, која се налазила изнад ватре, као и један део горњег дела ормана, потпуно су карбонизовани и почуђали. Карбонизовање, које иде одоздо на горе, прелази преграду испуњености ормана. Стаклене флаше, у којима су биле бонбоне, разбијене су. Поред овога, налазе се још и остаци једне испалене ракетле и два потпаљивача ватре од азбеста.

За упаљивање ватре под тезгом употребљене су старе крпе, кошуље и један

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

картон. Све ово било је на једном сандуку од бисквита. Ватра је уништила само један део овог материјала, а остало је узапљено. Доњи део горње стране тезге, као и фијоке, веома су карбонизовани.

Потписати није могао констатовати употребу петролеума за потпаљивање ватре пошто су оба места, на којима се ватра појавила, била обично поливена водом од ватрогасаца приликом гашења пожара. Могућно је, при том, да је за лакше потпаљивање ватре употребљен шпиритус.

(СВРШИТЕ СЕ)

ИНТЕРЕСАНТИ КРИВИЧНИ ПРОЦЕСИ

Hugo Friedlaender

Спиритистички медиум Ана Роте.

Ми се налазимо у једном добу, у коме су природне науке учиниле грдне напретке. Али ако се народни живот ближе посматра, онда ће се увидети, да се ми још увек у велико налазимо у средњем веку. Празноверица је још у извесној мери раширена у широком народним масама, тако да се не би могло замислити да је то још могућно. У престоници Немачке, у „метрополи интелигенције“ влада чак и код образованих кругова празноверица, која живо потсећа на средњи век. Готово у свима великим судским расправама играју извесну улогу „мудре жене“, које проричу будућност из беланцета, кафеног талоба, из карата, пламена од шпиритуса и из ливчија на руци. У Берлину постоји извесан број врачара, које бацају карте и које имају тако много муштерија чак из најбољих друштвених кругова, да се морају на дан раније пријављивати телефоном или писмено, ако желе, да у опште буду примљени. У најелегантнијим екипажама и аутомобилима довозе се овим „Сибилама“ најотменије даме а покашто и господи, да им се за новац открије будућност. Не мање је распрострањен и *спиритизам*. Пре 20 година у селу Ресау код Вердера, један седамнаесто-годишњи сеоски деран направи је шалу, бацајући се с вечера кромпирима, тањирима, чашама ит.д. Пошто је младић ову шалу понављао свакога вечера, а предмети тако бацани као да долетају, то се овој појави није могао наћи узрок и селом је овладао ужасан страх. Они су били уверени, да су то били духови, који су свакога вечера вршљали. Трећега вечера ошти страх био је тако велики, да су сељани одлучили умолити свештеника, да се потруди до тајанствене куће. Свештеник оде тамо са својим молитвеником. Поменути деран, који се звао Карл Волтер, није се дао збунити присуством свештениковим. Кад се попа појавио у тајанствену кућу, тада су духови привидно спавали. Али наскоро они су почели дејствовати. Долетали су тањир, чаше, кромпири; било је загонетно одкуда су долазили сви ти предмети. Тада наједанпут зауја кроз ваздух један тањир и удари доста јако

господина попу у леђа. И сам попа сада се мало поплаши и рече: „Драги суграђани, против таквих сила не остаје нам ништа друго него да се молимо Богу“.

Кад свештеник није могао ништа учинити духовима, онда су се престрављени сељаци обратили полицији. Тада је жандармерија заузела позицију у тајанственој кући. Тој реалној сили врло брзо је пошло за руком, да утврди, како опасни дух није нико други него сеоски деран Карло Волтер, који је имао лаку и окретну руку. Жандарми су повели собом младића и духови су престали. Карло је одговарао пред судом због преступног прављења нереда и намерног оштећења ствари и осуђен на неколико недеља затвора. Када је на осуду баба оптуженог обешањака пришла столу одређеном за сведоке, тада се случајно затреса и почела звекетати једна чаша, а баба је дрекнула: „Вампир, вампир!“ на што је у сали настао општи смех. Председник је имао муке да умири бабу. По свршеној процедури Карла је ангажовао краљ. — дворски мађионичар Реснер, који је с њиме давао представе у берлинској зимској башти. Али тај је ангажман трајао кратко време, јер Карло, као што се чуло, није био погодан за вештака.

Неколико година доцније осудила је порота I-ог срескога суда у Берлину због преваре на 1½ годину затвора госпођу Валеску Тепфер, једног од „најчувенијих“ медиума. Виши суд спустио је ову казну на 6 месеца. Правни саветник Вронкер, који је бранио ту жену, изјавио је: Кад ја платим улазницу три марке каквом опсенару, па овај не изведе ништа надприродно, и ако је то јавно обећао огласима, онда се ја у том случају никако не могу осећати превареним у смислу § 263 казненог закона.

Године 1895 скупио се на спиритистичке седнице извесан број врло угледних грађана, из Диселдорфа, међу којима је било иповишевиших официра у оставци. Било је прокламовано, да седе на часну реч, тј. сви присутни обвезали су се на часну реч, да неће чинити никаквих обмана, и да неће ништа предузимати, што би се могло означити као вређање позваних духова. У ово друштво био је уведен и један млад писар, данашњи књижевник Д-р Ханс Хајну Еверс. Он је једнога вечера спустио у џеп свога суседа једну новчаницу. Тај маневар буде откривен и млади писар изобличен. Д-р Еверс изазове господу на двобој, али сви изазвани одбију позив са изјавом, да Д-р Еверс није способан за давање задовољења, јер је прекршио своју часну реч. Војни суд части ипак је одлучио, да се двобој мора обавити. Чланови тога суда због такве одлуке били су вређани, те је услед тога дошла ствар пред редован грађ. суд и била предметом једног великога процеса.

Године 1901 била је извештена берлинска полиција, да се код неке госпође Ане Роте, у Шенебергу, држе спиритистичке седнице, за које се наплаћује као улазница 2 и 3 марке. На седницама се приказују појаве духова, кретања асталчића, игре цвећем и друге сличне ствари.

Шенебершки криминални комесар Леонхардт и берлински криминални комесар Брахт са полицијским агентом, госпођицом Бинсвангер, израдили су себи приступ на седнице. Једнога вечера, у децембру 1901 испало је за руком криминалним комесарима, да медиуму скину образину и да га ухапсе. Госпођа Роте одговарала је у марту 1903 пред другим првостепеним судом у Берлину због преваре. На претресу је председавао председник суда, правни саветник Гарц; државни тужилац био је државни правобранилац Фрид Хајм, а браниоци оптужене били су адвокат Д-р Швиндт и адвокат Д-р Вили Тиле. На претресу, који је читаву недељу дана занимао цео културни свет, показало се, да је број верних спиритиста био врло велики и да је међу њима било чак и људи од науке, који су заузимали високе положаје у државној служби. Интересантно је било посматрати оне спиритисте који су се појавили као сведоци, са каквом су важношћу и са каквим сажалјивим презрењем гледали на „неверне“, тј. на оне смртне, који нису веровали у спиритистичка чудеса. Тужба је била подигнута због 61 свршене и због 9 покушаних случајева преваре. Оптужена госпођа Ана Роте, рођена Јол, рођена је 1850 у Алтенбургу. Њен муж био је казанџија. Била је прилично висока и витка стаса. Њене велике очи имале су неки непријатан жар; њене узане усне биле су стиснуте, а њени прсти покретали су се у нервозном немиру на огради простора одређеног за оптужене. У осталом ова је жена чинила бедну слику; сем њених необично великих; страшног очију на њој није било ничега интересантнога. На питање председниково изјавила је, како је отприлике пре 12 година умро вереник њене кћери. Пошто је он већ давно био сарањен, она га је видела у своје стану да седи као обично на софи; она је с њиме и разговарала. Још као девојче од десет година она је виђала лица, која други нису могли видети. Кад је она описивала изглед тих лица, казато јој је, на кога од већ давно умрлих лица личи тај опис. Због тога су њу спиритисти признали као *извесног медиума*. На захтевање других она је држала спиритистичке седнице, али то никада није чинила у виду заната. Од пре четири године био јој је импресарио неки Јенч, бивши учитељ. Са њиме је она по изричном позиву била у Паризу, Цириху, Бриселу и у многим местима Немачке и свуда је држала спиритистичке седнице. Јенч је отправљао велику преписку и припремао седнице. Она је друго времена становала у Шемницу. Пре неколико година преселила се из Шемница у Шенеберг код Берлина. — Предс.: Како сте дошли на то, да своје седнице отворате молитвом? Оптуж.: Па цео живот је за мене једна молитва. — Предс.: Одкуда су Вам биле те молитве. Јесу ли оне биле производ слободног надахнућа, или сте их учили на памет? Оптуж.: Кад се ја молим Богу, молим се тако, како ми дође на памет. Понајчешће сам понешто читала из песмарице. — Предс.: Када је на седницама престајала Ваша

свест? Опуџ.: Чим су ме људи оштро погледали у очи, ја сам падала у тако звано стање трансa. — Предс.: Како Ви објашњавате то? Опуџ.: То не могу баш никако да објасним. — Предс.: Напоследку Ви сте се увек поново овестили, шта се после дешавало? Опуџ.: Ја сам тада говорила, па сам потом ускоро поново падала у бесвесно стање. — Предс.: Покад кад је као додатак Вашим седницама било заједничко једење? Опуџ.: Да, кадкада, али ја сам се за то напоследку одмолила Богу. — Предс.: Веле, да сте Ви по неки пут и за време јела губили свест? Опуџ.: То је тачно. — Предс.: У трансу Ви сте, кажу, водили разговоре, Кроз Ваша уста говорили су духови умрлих лица? Опуџ.: То сам чула, али ја то не знам. — Предс.: Ви сте се разговарали са Павлом Флелингом и Увинглијем, а нарочито са неким дететом, по имену Фридиком? Опуџ.: Кажу ми то. — Предс.: Па зар Ви баш никако не знате, да сте са Фридиком стајали у вези? Опуџ.: Не знам. — Предс.: Раније сте били изјавили, да сте се разговарали са духовима своје помрле деце? Опуџ.: Јесте. — Опуџена почиње да плаче. — Предс.: Прва седница била је у Вашем стану у Шенебергу 19. октобра 1900. г. Кажу, да је тада било присутно врло мало особа, које су жртвовале укупно око 130 марака? Опуџ.: О томе се нисам бринула. — Предс.: Напоследку седнице су биле многобројно посећиване а то је, веле, доносило добар принос? Опуџ.: О томе се нисам бринула.

Као први сведок саслушан је криминални комесар Леонхардт: он је 19. новембра 1901 први пут по службеном налогу присуствовао седницама оптужене. Преко једнога познаника добио је једну улазницу за три марке. Пошто је ступио у једно предсобље, у коме нема ничега што би пало у очи, уведен је у једну побочну собу, која је била готово сасвим празна, У соби је био само један прилично велики сто, застрт неким покривачем. Око стола стојале су столице, које су биле већ скоро све заузеле. Госпођа Роте седела је на једном крају стола у близини прозора. Пошто се нису очекивали други гости, отпочела је седница, коју је отворио Јенч једном поповском придиком. Тада је соба постала мало мраччија. За време док је владала дубок тишина, пала је госпођа Роте у једно стање слично сну, али је при том држала очи отворене. После мало времена почело је слетати цвеће, како је изгледало, са тавана. Он је оштро посматрао госпођу Роте и приметио је, да она левом руком чини неке сумњиве покрете према својим ногама. Једном је имала у левој руци и један лимун или поморанџу. Он је већ првог вечера дошао до уверења, да је у тој игри само превара. Предс.: Није ли Јенч објаснио, које особе говоре из госпође Роте? Сведок: Јенч је рекао, да из госпође Роте говори дух Павла Флеминга, Цвинглија, а нарочито дух детата Фридике. — Фридика је говорио јасним детињим гласом, али — тако исто као и сама оптужена — са једним јасно обележеним саксонским дијалектом.

— Предс.: Јесу ли тим дијалектом говорили сви духови из госпође Роте? Сведок: Јесу. — На питање бранилаца изјавио је сведок, како је он био уверен, да је оптужена и у стању трансa била при потпуној свести. Он је видео, како оптужена за време свог побожњег стања трансa, са полу-отвореним очима тачно посматра присутне. — Бранилац Д-р Тило: Је ли сведоку познато, да и хипнотисане, личности, ма да су доиста хипнотисане, често пута држе отворене очи? Сведок: Ја сам био чврсто уверен у то, да је оптужена тачно посматрала гледаоце. — На даља питања изјавио је сведок: Седница, на којој смо хтели обелоданити махинације госпође Роте, одржана је у Јенчовој соби. Ја сам се старао, да будем у близини госпође Роте, и за то сам сео на софу. Са криминалним комесаром Крахтом био сам се споразумео, да обелоданимо махинације госпође Роте, кад се буде хтела продуцирати цвећем. Зато смо причekali на прво добављање цвећа из ваздуха, које је госпођа Рота предала једном новинару, који је седео према нама. У томе тренутку скочио је Крахт, викнуо „стој“ и ухватио чврсто оптужену за обе руке. Ја сам притрчао. Госпођа Роте изгледала је прво као да је пала у несвест, али је напоследку стала да се опире свом снагом. Гледаоци су у први мах стали на страну госпође Роте, али ми смо им онда скренули пажњу, да ми радимо у име закона. Кад смо људе испратили из собе и кад је госпођица Бинсвангер хтела претрести оптужену, она се опирала и рукама и ногама. Напоследку је увидела, да јој не помаже опирање, и тада смо нашли у њеној доњој сукњи, коју је у виду левка носила око тела, 157 цветова, а уз то поморанџа и лимунова. Јенч се трудио да нас увери, како цвеће није било код Роте, већ се оно по свој прилици услед неправичног напада „материјализирало“. — Предс.: Но госпођа Роте, шта Ви велите на то? Опуџ.: Ја сам доњу сукњу, коју сам купила у Паризу, навукла тако, као што облачим и сваку другу. Прво се рекло, како имам неки џеп на доњој сукњи, па онда како на њој има нека двострука постава. Треба само видети сукњу, па да се појми, да у њу није могућно сакрити толико цвеће. — Сведок криминални комесар Крахт потврдио је сведоштво Леонхардтову и изјавио: На првој седници, којој сам ја присуствовао, чуо сам куцање, којим су духови тобож објављивали свој долазак. По том је Роте привидно пала у транс. Она је прво дала нека општа религиозна објашњења, говорила о љубави према ближњем и казала: да људи морају напустити људске ствари и да своје мисли управе на надземаљске ствари. Да бих се направио што мање сумњивим, ја сам испричао један истинит доживљај. Причао сам како сам, док сам био у гимназији, присуствовао једне недеље служби божјој. Тада сам помислио, какав би утисак учинило, кад би неко наједанпут бацио једну гранату у побожну публику. Непосредно за тим чуо се пуцањ; један млад човек пуцао је на свештеника, који је служио службу.

Јенч је приметио: „То је пренашање воље.“ Потом се сто подигао неколико пута и госпођа Роте пала је у транс. Она је наједанпут рекла, како види једну зелену шуму и у њој једног старог господина са проседом пуном брадом: Ја сам рекао: мој покојни отац имао је проседу пуну браду. Госпођа Роте рекла је даље: како види нешто светло на грудима господиновим, изгледа да су то три ордена. Ја рекох: мој отац имао је три одличја. Затим се изненада показала са десне стране госпође Роте једна велика, лепа јелова грана, чији је прелом био потпуно свеж. Госпођа Роте ишла је око стола и рече ми, пружајући ми грану: Ја ти захваљујем, што си ми се у овим свечаном тренутку приближио са љубављу. Одмах затим почела је привидно из ваздуха хватати цвеће, говорећи, како види фигуру једнога човека, који је благосиља. Напоследку дошао сам до уверења, да је крајње време учинити тој обмани крај и то у толико више, што ми је било познато, да је госпођа Роте једном већ хватана у варању 1884. год. Ја сам и за последњу седницу добио улазницу као „пољопривредник Најман.“ Кад је Роте предавала један руковат цвећа новинару Флису, ја сам шчепао госпођу Роте за обе руке, да не би добила прилике, те да све цвеће наједанпут изнесе из четврте димензије. Роте је прво пала на патос, али је после стала бранити се нечувеном снагом. Публика, а нарочито даме, била је ван себе. Добио сам неколико удараца, Јенч ми је са ужасом довикнуо: „Та Ви ће те убити медиума, он се налази у трансу.“ Код Роте смо нашли у доњој сукњи сем 157 цветова и две необично велике поморанџе. Госпођа Роте звала је у помоћ и свога мужа, који је био негде у близини. Кад смо били у полицији упитао сам Господина Роте: Па хоће ли Ваша жена и узатвору доносити цвеће из ваздуха? Зашто не, одговорио је Господин Роте. Али она није донела ниједног цвета, па ни за своје браниоце. Другог дана рекао је господин Роте: Моја жена сигурно није имала цвећа; њој се десило као некој заплашеној животињи, из ње је цвеће изашло у самртном страху. Кад је госпођа Роте саслушавана у полицији, она се учинила, као да је пала у транс. Поред мене је стајао један жандарм, чија је жена умрла пре 10 месеци. Он је носио црнину око руке. Госпођа Роте мора бити да је видела бурму, јер је наједанпут рекла, како види неку женску особу. Кад је почела седница, на којој је госпођа Роте демаскирана, мени је пало у очи, како је она упадљиво дебела и како врло опрезно седеа. Тада сам рекао у себи: Ова мора бити да данас има при себи добру порцију цвећа. — Госпођица Бинсвангер сведочи, да је оптужена кад је савладана викала: „Не држите ме, оставите ме, ја сам у трансу, од тога могу умрети“. Оптужена се бранила као бесомучна. Она је вадила цвеће кроз шлиц од своје хаљине.

(СВРШИЊЕ СЕ)

ПОУЧНО - ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Старија његова сестра, која је била одведена у Париз, помагала га је у његовим пословима. Обучена као праља, са корпом на леђима, она је улазила комотно у куће и кучала на свима вратима, па кад би се уверила да укућани нису код куће, враћала би се да јави Милоту, а овај преобучен као браварски калфа трчаше са кључевима у руци и за тре путак је отварао најтежу браву. Често, да не би изазвао сумњу, ако неко наиђе, отварању би присуствовала и његова сестра са кецељом, са скромном марамом на глави и са изгледом као да је изгубила кључ. Као што се види Милот није заборављао да предвиди што треба, па ипак је ухваћен на делу и осуђен на робију.

Четрнаеста Глава.

Никада нисам био несрећнији него сад у овом заводу; затворен у 24. години са најокорелијим зликовцима, с којима сам се морао стално дружити, волео сам сто пута више живети међу зараженима кугом него међу њима. Стрепео сам да слушам и да гледам та пропала бића чији се ум занимао само злим, и због различности примера бојао сам се за самог себе. Кад су ноћу и дању у моме присуству хвалили радње најсупротније моралу нисам био довољно сигуран у чврстину мога карактера, те сам се бојао да се најзад не навикнем на њин покарени и опасни разговор. Ја сам се истина одупро многобројним искушењима, али, нужда, беда, нарочито тежња за слободом, могли су често навести човека на злочин и без његове воље. Нисам додуше још био у положају да би ми било неопходно потребно да бегам, али моје су се мисли ипак врзале само око тога. Разни планови долажаху ми на ум, али није било довољно само имати их; да се остваре требало је чекати згодан моменат, а дотле једини лек мојих тешкоћа било је стрпљење. Затворен са лоповима, којима је лоповлук био занимање и који су више пута бежали, и мене су чували са предострожношћу која се није могла изиграти Аргусени су били у собама баш до наших и увек готови да опазе и најмањи наш покрет. Чича Матија, њихов старешина, имађаше лисичије очи и такву извежбаност да је на први поглед примећивао, да ли неко има намеру да га превари. Овај стари лисац био је дотерао близу шестих, али је био још снажан; он је био један од оних људи који се не троше. Гледајући га са кратким курјуком, са сиво напудрованом косом и намрштеним лицем, мислио сам да је вршио врло добро свој занат. Он никад није говорио док није умешао свој штап, а било му је задовољство да прича о многобројном батињању, које је већ био извршио или које ће тек учинити. Стално у рату са робијашима он

је познавао свакога од њих; он је толико сумњао у њих да их је оптуживао за завере и кад они сироти нису на то ни помишљали. Према томе може се замислити да није било лако умилостивити овога Кербера. Па ипак, ја сам покушао да задобијем његову наклоност, пробао сам начином којим нико досад није успео, а убрзо сам увидео да ме нада није преварила; ја сам му ухватио нараф. Покаткад он би ми рекао по штогод, а то је, казивали су ми старији, био први знак да сам му у вољи, те се нисам бојао да га замолим за милост, да ми дозволи да правим дечје играчке од парчади дрвета, која су ми доносили робијаша који су ишли на рад. Он ми дозволи све што сам хтео, али под условом да будем *заметан*, и сутра дан сам почео посао. Моји су другови дељали, а ја сам састављао. Чича Матија је налазио да је то, што ја радим, добро, а кад је видео да у томе маломе послу имам и помагача, он се не мога уздржати да не призна своје задовољство, оно што му се није десило за толико време. „У добри час! рече он, било би добро да сви тако радите, то би вас разонодило, а са приходима од тога могли би прибавити још какву пријатност“. За кратко време па моја соба би претворена у радионицу у којој четрнаест људи, колико орни да растерају досаду, толико и да зараде коју пару, радијаху најмарљивије. Имали смо увек готову робу и продавали смо је преко робијаша, који су нам и материјал доносили. За месец дана наша се трговина веома разви; сваки дан смо имали доста зараде од које ниједна пара није ишла у канцеларију. Као што се обично практиковало, чича Матија нас за бакшиш овласти да за нашег благајника узмемо неког Пантарала, осуђеника, који је продавао јело и пиће у соби где смо ми били. За нашу несрећу било је предмета који се нису могли производити без потребне сразмере између производње и потрошње; у осталом, то је један закон економске политике. Дође једно време кад наша фабрикација застане немајући потрошње. Тулон беше препун играчака сваке врсте; требало нам је скрстити руке. Не знајући шта друго да радим направим се да ме боле ноге да би отишао у болницу. Лекар, коме ме препоручи чича Матија, чији сам штићеник доста био, поверова да заиста не могу да коракнем. Кад се мисли на бегство добро је изазвати такво мишљење. Доктор Феран није ни најмање посумњао да имам намеру да га преварим; он је био један од оних ученика Ескулапових, који као и већина хипократа из монпељејске школе, одакло је и он изашао, мишљаше, да је грубијанство један од саставних делова његовог занимања, али ипак је био човечан, нарочито према мени био је наклоњен. Главни хирург ми је такође указивао своју благонаклоност и поверити ми бригу о његовом сандучићу са стварима за превијање; ја сам располагао са чешљањем платна за превијање, спремао сам завоје, те сам тако постао користан, а због услужности био сам радо примљен; и све до болничног аргусена

није било човека који није био према мени љубазан; а међутим нико није био суров као тај г. Лом (тако је било име томе аргусену), кога су мало шаливо називали Ессе Номо¹⁾, зато што је некада и он продавао свете мошти. Ма да су му били казали да сам ја врло опасан, г. Лом је био тако опијен мојим владањем, а још више мојим флашама вина, које сам му давао, да је био очевидно омекшао. Кад сам био готово сигуран да му више не уливам неповерење ја сам предузео да његову будноћу, онако исто као и друге његове сабраће, изиграм. Био сам већ набавио лажну косу и црне бакембарде а у сламњачи сам имао једне старе ципеле, које кад се „офиксају“ изгледаше као нове, али то ми је тек било за главу и за ноге, а за остало рачунао сам на главног хирурга, који имађаше обичај да на моме кревету оставља реденгот, шешир, штап и рукавице. Једно јутро кад се он био занео у ампутирање мишице једног болесника, видео сам да је за њим отишао и г. Лом да присуствује раду који се обављао у једној од крајњих соба; прилика је била одлична за преоблечење и ја пожурих. У новом оделу пођем право на излаз, ту сам имао проћи кроз један одред под-аргусена; ја се безочно дрзнем, нико ме од њих и не примети, и већ сам мислио да сам ван опасности кад чујем узвик. „Дужите га! држите га! то је робијаш који је утекао“. Требало ми је ваљда још двадесет корачаји па да се дохватим врата на арсеналу; не бунећи се нимало ја удвојим брзину и дошав пред стражару викнем шиљоку, показујући му једно лице које је улазило у варош: „потрчите са мном, онај је побеглао из болнице“. Можда би ме ова присебност спасла, али баш кад сам излазио на капију осетим да ме неко вуче за косу, окренем се и видим-г. Лома. Да се противим, убиће ме; покорим се, пођем пред њим и он ме врати у завод где су ме метнули у двојни оков. Било је јасно да ћу за ово добити засебну казну и да бих је избегао паднем на колена пред комесарем: Господине, рекох му, само да ме не туку, то вас једино молим; робоваћу радије три године више ако хоћете. Комесар мало дирнут мојом молбом имаде муке да сачува своју озбиљност; најзад одговори да ће ми опростити и због смелости и због новине у начину, али хоће да му кажем лице које ми је набавило оне ствари које хирург није имао. „Ви и не знате, рекох му, да су људи, који нас чувају, бедници и чине све за новац, али нема ничега на свету што би ме натерало да издам онога који ми је помогао“. Задовољан због моје искренности нареди одма да ме ослободе дуплог окова, и како су аргусени гунђали због толике попустљивости он им нареди — да ћуте додајући: „ви би требали да га волите, у место што се на њ љутите; он вам је дао наук којим треба да се користите“. Захвалим се комесару и тренутак после одвели су ме на моју кобну *клубу* за коју сам требао бити везан за шест го-

¹⁾ Фигура која представља Христа са венцем од трња на глави. Пр.

дана. Још сам се тешио надом да ћу поново градити деце играчке, али ми то не даде чича Матија и био сам приморан да седим беспослен. Два месеца прођоше а моје се стање ни у колико не промени. Једне ноћи нисам могао спавати и наједанпут ми дође једна од оних светлих мисли које долазе само у невољи; Жозас се беше пробудио и ја му је доставим. Сетићете се да је се тицало бегства; он нађе да је план изврстан, особит, саветова ми да га не напуштам. Једно јутро комесар завода обилазећи све прође и поред мене; ја га умолим да разговарамо насамом. „Е, а шта би хтео, рече он; да се жалиш? Говори младићу, говори гласно пресудићу праведно.“

Охрабрен овом љубазношћу ја наставим: „Ах, мој добри господине, ви пред собом видите пример невинога кривца. Ви се сећате може бити да сам вам казао, кад сам дошао овде, да замењујем брата; ја га не оптужујем, чак верујем да није ни он крив за фалсификат за који је осуђен, али, ипак, важно је, да је он у Дују под мојим именом и презименом осуђен, да је побегао из завода у Бресту и да је пребегло у Америку. Он је слободан, а ја, жртва једне кобне заблуде, морам да издржавам његову казну само због тога што несрећник личим на њега, а да није то било, не би ме водили у Бисетер и чувари тога завода не би казали да су ме познали. Залуд сам ја молио да се поведе истрага, нису хтели, јер је њиховом сведошвом утврђена идентичност, и ако не постоји. Најзад је заблуда потпуно довршена и ја сам за жаљење. Знам да не стоји до вас да се без апелате измени пресуда, али има једна милост коју ми можете учинити. Ради боље сигурности метнули су ме у одељење подозриви и ту сам бачен у једну гомилу крадљиваца, убица и окорелих зликоваца... Свакога часа дрктим од прича о злочинима које су извршили, као и од нада за оне које ће извршити ако икада успу да се изгвожђа извуку. Ја вас преклињем у име човечности не остављајте ме и даље међу тим пропалим бићима. Затворите ме у ћелију, претрпајте ме гвожђем, чините самном све што хоћете, само да не будем више с њима. И што сам бежао, чинио сам само да бих се ослободио ових злогласника. (У овом тренутку окренем се робијашима). Видите, господине, каквим крвничким погледом гледају на мене, они се већ спремају да ме натерају да се покајем за ово што сам вам говорио; они горе од нестрпљења да своје руке натопе мојом крвљу. Још једном вас преклињем, не остављајте ме освети ових наказа. За време овог говора робијаш беху као скамењени од чуда: они нису могли да појме, како то да један из њиховог друштва има толико храбрости да их вређа; комесар сам не знађаше шта да мисли о једном тако новом поступку; он ћуташе а видео сам да је дубоко дирнут. Ја се тад бацим пред његове ноге и поново почнем: „Имајте сажалења према мени! Ако ме одбијете, ако одете а мене неизведете одавде не ћете ме више видети.“ Ове последње речи заиста проишле изведше дејство на које сам и рачунао.

Комесар, који је био честит човек, нареди да ме преведу у његовом присуству, и заповеди да ме редовно терају на рад. Метуше ме са неким Салесом Гаскоњцем, такође онаким човеком, какав већ може бити робијаш. Чим смо остали сами он ме унута мислим ли да бежим. Ја се чувам да о томе и мислим, одговорио сам му; зар ми није доста што су ме пустили да радим. Међутим Жозас је знао за моју тајну и он удеси све за бегство.

(НАСТАВИЌЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине каланке, актом својим Бр. 2165, пита:

„Суд ово општински, тражио је од полицијске власти, те је ова задржала извесну суму новаца из примања извесног лица, да би се из ње наплатио како дуговани порез тако и текући за I полгође ове године, а поред тога и означена сума дугованог општ. приреза, за раније године, сходно чл. 97. т. 2. закона о општинама.“

Полицијска власт одазвала се овом тражењу општ. суда, и задржала тражену суму порезе и дуг општ. приреза, и послала унутинцу пореском одељењу да се исто лице и одужи.

Пореско одељење упутницом, с позивом на акт општин. суда, доставило је овоме суду у месецу септембру тек. год. да исто лице одужи, и општ. суд је одужење извршио, као што је горе речено, разуме се поред пореза и дугованим општ. прирезом, пошто у месецу септембру није била настала принудна наплата пореза, за II полгође ове године, код пољопривредника, и што је тако актом наплата тражена.

Моли се уредништво да изнесе своје мишљење, да ли је општ. суд правилно извршио ово одужење, или је у чему грешио, пошто се исто лице жали пореском одељењу на овакво одужење, наводећи да општ. суд није могао, или смео да га на општ. прирез одужи, пошто још дугује порезу за II полгође ове године?“

— На ово питање одговарамо:

По чл. 40. закона о окружним, средњим и општинским буџетима и чл. 97. т. 2. закона о општинама, општински судови сами наплаћују општински прирез, који се одређује буџетом.

Ако које лице не плати драговољно и на време овај прирез, општински суд има право, да ову наплату врши без пресуде и решења у смислу § 465. т. 2. грађ. суд. поступка.

Кад ово стоји, и кад је општински суд актом тражио наплату како дугованог тако и пореза за I полгође ове године, а уз то и дуговани општински прирез, онда он није учинио никакву погрешку што је наплатио прирез пре него што је исплаћен порез за другу половину

ове године, јер се он може наплатити из остале имовине дужникове, кад дође време егзекутивној наплати.

II

Деловођа општине брлошке, пита:

„1. За застарелост једног иступног предмета, пресудом Пиротског првостепеног суда од 20. јануара ове године Бр. 1364, кажњен сам са 50 динара у корист државне касе, што ако немам да платим 1/3 свог имања, да будем 10 дана у затвору.“

Када је начелник среза нишавског наредио општ. суду, да од мене казну наплати и новац пошље, ја сам на протоколу код општ. суда изјавио: да готовог новца немам, и да из једне трећине свог имања казну не могу платити.

Ову моју изјаву општ. суд спровео је средској власти, али средска власт враћа суду моју изјаву са наређењем, да се казна наплати од моје плате.

Како у пресуди стоји: „што ако не може да плати 1/3 свог имања да буде 10 дана у затвору,“ а о плати ни помена нема, то учтиво молим Уредништво за објашњење: могу ли без обзира на плату да место новчане казне издржим 10 дана затвора, пошто казну не могу да платим једном трећином свог имања не рачунећи ту плату, и може ли општ. суд без одговорности да ми изда уверење о томе, како из 1/3 свог имања не могу да платим казну нерачунајући овде и плату.

2. Суд општине Р. пресудом својом казнио је Р. П. из Ј. са 4 дана затвора и да плати 2 дин. таксе. Пресуда је послата овоме суду на извршење и суд овај место 2 дин. таксе послао је уверење за Р. о сиротном стању, али суд општ. Р. враћа предмет са уверењем и тражи да се од Р. наплати 2 динара такса.

Молим за објашњење: може ли се од Р. наплатити по овоме предмету тражена такса и ако је сиротног стања; и

3. Често пута поједина лица званичним путем буду достављена општ. суду од стране кога општ. часника, за иступну кривицу из III части кривичног закона, али чињеним ислеђењем утврди се да је достављено — општ. лице невино те се као невино казне ослобођава.

Како је потписатоме нејасно: да ли за рад у оваквим случајевима треба досуђивати таксу или не, и ако треба онда кога осудити да плати таксу — да ли достављача или оптуженог, то молим за објашњење и по овоме.“

— На ова питања одговарамо:

1. И у § 28. кр. закона који говори о замени новчане казне затвором, а и у самој пресуди вели се, да ће се новчана казна заменити затвором само тада, ако је осуђени не може платити трећином свога имања

Како појам имања обухвата све оно што једно лице у тренутку извршења пресуде притежава као своје, па наравно да ту улази и стална — одређена — плата, то онда о замени казне не може бити ни речи, него се ова има извршити из плате.

Општински би суд погрешно кад би издао уверење, којим би се истинито стање порицало;

2. По ставу седмом тачке 6 чл. 5. закона о таксама, уверења о сиромаштву морају бити примљена и по кривичним делима.

Према томе, ако лице, које је осуђено, у опште не подлежи плаћању таксе, јер се сматра за сиромашно, онда се наплата неће вршити, него се мора примити уверење; и

3. Кад год се утврди: да лица, против којих је поведена истрага за испуна дела по службеној дужности, нису дала повода својим поступцима, да се против њих покрене истрага, онда се неће осуђивати на плаћање таксе, него ће се констатовати да се такса у опште не може наплатити, пошто се она не може ставити ни на терет органа власти, пошто су они сматрали да по дужности морају учинити извесну доставу власти.

Ако су пак, достављени ма којим својим поступком дали оправдана повода, да се против њих покрене извиђај, онда ће се осуђивати и на плаћање таксе.

III.

Сад општине жунањевачке, актом својим Бр. 2923. пита.

Извесно лице, из Жупљевца, пресудом јагодин. првостеп. суда од 30. децембра 1898. год. № 34564, кажњено је са 6 месеци затвора за дело утаје § 113. ув. § 132. крив. закона, али по уверењу јагодинског првостепеног суда, од 26. маја 1907. године № 12657, није том пресудом осуђено на губитак грађанске части.

Може ли сада ово лице бити деловођа овога суда и да ли му што смета горња осуда или не?

Моли се уредништво да ово питање у своје наредном броју објасни.

— На ово питање одговарамо:

Закон о општинама подвојио је општинске службенике и часнике у овоме погледу у два реда.

Тако у први ред уврстио је председнике, кметове и све друге јавне службенике, и за њих је поставио правило у чл. 53. в. да не могу бити бирани ни постављени докле не прође пет година од дана, када су повратили грађанску част.

У други ред је уврстио општинске деловође, и у чл. 114. т. 3. поставио правило, да деловођа може бити онај, који није никада осуђиван за злочинства, преступе или иступе учињене из користољубља.

Према овоме, кад је поменуто лице осуђивано за дело из § 113. кр. зак. оно не може бити деловођа без обзира на то, што у пресуди није речено да губи грађанску част.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ни у страном свету, где су казнени заводи тако уређени, да пружају све повољне услове

за поправку оних, који су учинили какву кривицу, нису у овом погледу резултати тако повољни, јер већина осуђеника, кад изађе из затвора, продужује свој стари занат.

У нас се, не могу очекивати никакви успеси у поправљању, јер су наши казнени заводи, док су овакви какви су, у немогућности да отклоне утицај повратника (рецидивиста) на оне, који први пут у затвор долазе.

Отуда видимо, да отпуштени осуђеници махом продужују рђав живот и улазе у нове кривце и неваљалства.

Ово нам уверење потврђује и Петар Кривој, који је ухваћен у Куршумлији, у сумњивој скитњи са Владимиром Бошковићем, из Пакошнице, општине крушевачке.

Петар је био осуђен на 2 године за крађу и кад је пуштен, он се није вратио дому и честитом животу.

Како количина новца, нађена код Петра, пружа вероватност, да је она набављена недозвољеним путем, то износимо његову слику с позивом, да сваки онај, који буде знао за какву његову кривицу, или друга му Владимира, извести о томе начелника среза косачничког, с позивом на његов акт Бр. 14206.

Петар је стар до 24 године, косе затворено смеђе, висок 1'86 метара, очију жутих. Владимир је такође стар до 24 године, средњег стаса, црномањаст, очију црних, бркова малих, црних.

ПОТЕРЕ

Тома Радосављевић, Стојан - Ранђел Гавриловић и кћи му Стоја, скитачки Цигани, решењем пиротског првостепеног суда Бр. 3714, стављени су под поротни суд и у притвор због крађе и разбојништва, али су у бегству.

Тома има 40 год., омален је, црномањаст, лица округла, очију великих.

Ранђел је стар 58—60 год., средњег раста; над левим оком има зараслу рупу од 1 см. дубине.

Стоја је стара 34 год., омалена, пуна.

Акт пиротског првостепеног суда Бр. 16285.

Настас Павловић, из Власа, одговара код начелника среза пчињског за покушај убиства,

али је у бегству. Стар је 40—45 год., средњег стаса, плав, очију зелених, косе, бркова и обрва смеђих.

Акт начелника среза пчињског Бр. 14325.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

ТРАЖЕ СЕ

Милоје Стошић, из Корбевца, који је био у служби код Младена Јевтића, из Ђуковца,

побегао је од овога још 15. маја тек. год., и до данас се о њему није ништа сазнало. Стар је 13 год., средњег раста, дежмекаст, црномањаст.

Акт начелника среза пчињског Бр. 18264.

КРАЂЕ СТОКЕ

Милутину Пецићу, из Ресника, 4. овог месеца, украдено је, из шуме манастира Раковице, 9 брва свиња и то: три крмаче, једна назимица (све супрасне), један вепар и једна назимица угојена, и тешки по 70 кило, два назимчета уштројена и један нераст.

Депеша начелника среза врачарског Бр. 22235.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

УХВАЋЕН

Душан Брзаковић, одбегли осуђеник пожаревачког казног завода, чију смо потерницу изнели у 30 броју овог листа од ове год., ухваћен је 30. прошлог месеца у Вел. Плани и спроведен на даље издржавање осуде.

Акт управе пожаревачког казног завода Бр. 3857.